Hans Olav Løkken
Stjørdal
www.historiefortelleren.no

1971 Suksessrik malviking styrter med fly i Alaska

En sen kveldstime den 12. januar 1953 møtes to barndomskamerater fra Malvik på Trondheim jernbanestasjon. Den ene er Kolbein Viktil fra Vulu gård. Han skulle ta nattoget til Oslo S, eller Østbanen som stasjonen het den gangen. Kolbein skulle på opptaksprøver til Befalsskolen. Den andre var den jevnaldrende Hans Tore Aune. Han skulle til Oslo for å ta Amerikabåten over Atlanteren. Disse to hadde gått på samme skole, blitt konfirmert i lag og var i Speideren sammen. Lite visste de at dette tilfeldige møte også skulle bli det siste de så til hverandre. Kolbein forsvant inn i det militære, for senere å overta gården familien hadde kjøpt på Frosta. Hans Tore Aune valgte å prøve lykken i «*the promised land*». Kontakten uteble, men Kolbein kunne likevel følge litt med sin barndomsvenn gjennom reisebrev Hans Tore leverte til Adresseavisen utpå 50-tallet.

Hans Tore Aune ble født i Trondheim 10. august 1934, som sønn av Haldis og Hans Berhard Aune, og hadde to søsken: Torgeir, f. 1953 og Brit Marie, senere gift Karlsen. Hun døde i 2007. Familien slo seg etter hvert ned i Malvik. Hans Tore Aune forlot altså Norge for Amerika som 19-åring og dro til en gammelonkel, Haakon Kleveland, som bodde med sin familie i Wisconsin. Der fikk Hans Tore jobb som dieselmekaniker på et lite tettsted som heter Frederic, midt i «svenskeland». Haakon Klevland hadde en sønn, Rolf og to døtre. Rolf skulle overta farmen, var forlovet og skulle snart gifte seg. En morgen, noen få måneder etter at Hans Tore kom til familien, gikk Rolf i fjøset for å melke kyrne. Det syntes å ta sin tid, så faren Haakon gikk for å undersøke hvorfor, og fant sønnen død på gulvet. Han hadde fått hjerneslag.

Foreldre: Haldis og Hans Aune, med sine tre barn: foran Torgeir, så Brit og Hans Tore

Kort tid etter Rolfs bortgang, var Hans Tore Aune inne i fjøset/låven i lag med Haakon da en tornado traff låven. Den var så kraftig at Hans Tore ble kastet langt ut på jordet. Låven forsvant, knust til pinneved, og som et under overlevde Haakon der han ble funnet ved låvedøra og kun grunnmuren sto tilbake. Inga, kona til Haakon, hadde søkt tilflukt i kjelleren og var tilnærmelsesvis uskadd. Men det var verre med både Haakon og Hans Tore, som fikk et opphold på sykehuset grunnet strå og fliser som hadde boret seg inn i kroppen deres. For øvrig var hele farmen knust og de mistet alt de eide.

Etter dette fikk Hans Tore Aune jobb med å bygge kornsiloer for firmaet Bjørn Bjørnsen. Han var søskenbarn av mor til Hans Tore, og derved i slekt med Hans Tore, selvsagt. Denne Bjørn Bjørnsen hadde gjort det meget godt i Amerika, og hadde oppdrag over hele Midtvesten. En dag i 1955 jobbet Hans Tore med å bygge en kornsilo i Iowa. Han stoppet for å fylle drivstoff, og eieren av bensinstasjonen la selvsagt merke til ”norsk-engelsken” og spurte Hans Tore om han var norsk. Da Hans Tore bekreftet det, fortalte bensinforhandleren at det bodde en norsk familie rett bort i veien der. Det var Jakob Morken og hans familie, som hadde kommet noen år tidligere til USA. Ei søster av Jakob hadde nettopp kommet på besøk fra Norge. På dette

viset møter altså Hans Tore sin kommende kone, Aslaug Morken fra Bergen. Hadde han ikke stoppet for å fylle drivstoff akkurat der og da, hadde denne historien ikke blitt til verken direkte eller indirekte.

Aslaug og Hans Tore før de giftet seg i Nidarosdomen

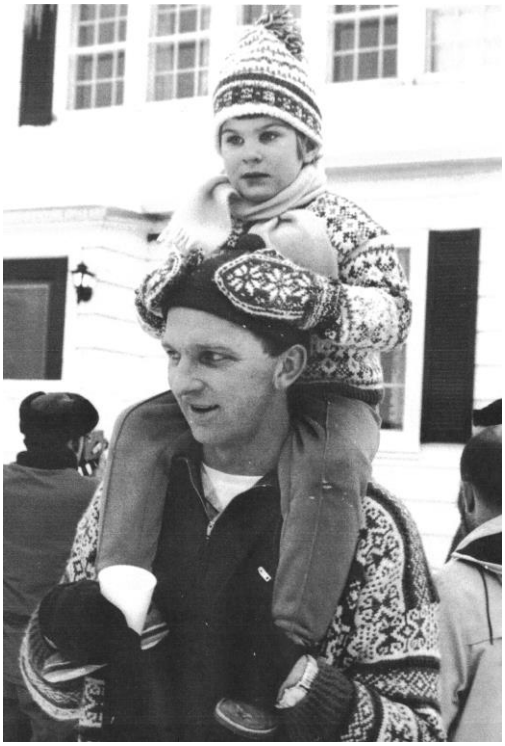

Hans Tore og hans datter Tove i Alaska

Noen måneder etter dette sammentreffet, får Hans Tore høre om godt betalte jobber innen byggebransjen i Chicago, så han og Aslaug drar dit, hvor Aslaug hadde en annen bror: Erling. Hans Tore og Aslaug jobbet i Chicago i to år. I 1957 dro de til Norge og giftet seg i Nidarosdomen i Trondheim. Kort tid etterpå dro de tilbake til Chicago, og sent på året videre til Culver City ved Los Angeles i California, hvor overnevnte bror Jakob fra bensinstasjonen hadde flyttet til. Det er her i California Hans Tore kommer inn i det organiserte amerikanske friidrettsmiljøet, og utvikler sitt talent som kappganger. Han lå lenge på 3. plass, men endte på 4. plass i det amerikanske uttaket til OL i Roma i 1960. Se *Stjørdalens krønike*, bind 18, side 160.

I California jobbet Hans Tore for en entreprenør som bygget bolighus. I 1960 får ekteparet Aune en datter som ble døpt Tove Arleen. Fra venner som hadde flyttet til Alaska fikk Hans Tore høre om store muligheter der oppe, om ikke en ny ”klondike”, så var det bruk for folk som ville stå på. Hans Tore dro til Alaska en tur i 1961 for å se på forholdene og i mai 1962 pakket familien sakene sine og kjørte nordover på “the Al-Can” (Alaska-Canada Highway) og slo seg ned i Anchorage. Hans Tore jobbet for en stor entreprenør i byen, men hver kveld og helg bygget han sitt eget hjem. I desember 1962 reiste den lille familien til Norge fordi Aslaugs mor i Bergen var meget syk med hjerteproblemer. De ble i Norge i fire måneder, og besøkte begge sidene av familien. Hans Tore hadde mens han var i Amerika, sendt såkalte reisebrev til Adresseavisen. Men denne entusiastiske energibunten gikk nå et skritt videre. Han hadde i mange år vært foran sin tid, i alle fall foran Norge, så han hadde egen filmopptaker som han benyttet flittig. Hans Tore Aune leide derfor lokaler i Bergen og Trondheim og viste såkalt ”hjemmekino”, med fulle hus. Amerika var stort for mange og det

var spennende å se levende film derfra. Se annonsen. Hans Tore hadde lært seg i Amerika at enhver er sin egen lykkesmed og at den som står på kan lykkes.

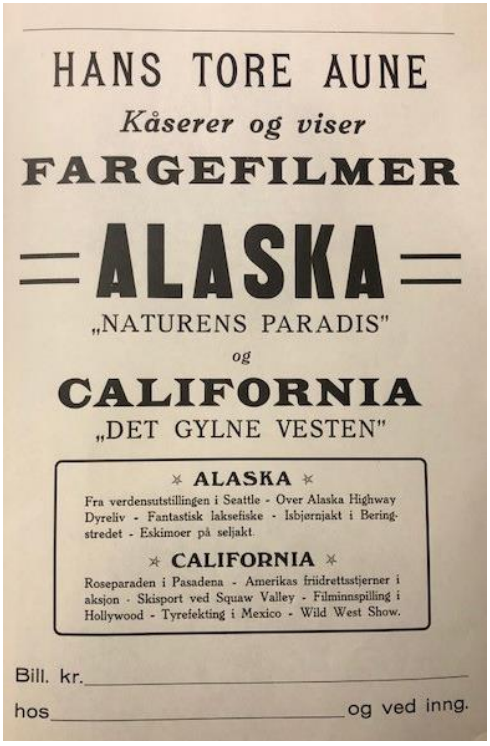
HANS TORE AUNE

Kåserer og viser

FARGEFILMER

ALASKA

„NATURENS PARADIS"

og

CALIFORNIA

„DET GYLNE VESTEN"

ALASKA

Fra verdensutstillingen i Seattle - Over Alaska Highway Dyreliv - Fantastisk laksefiske - Isbjørnjakt i Beringstredet - Eskimoer på seljakt.

CALIFORNIA

Roseparaden i Pasadena - Amerikas friidrettsstjerner i aksjon - Skisport ved Squaw Valley - Filminnspilling i Hollywood - Tyrefekting i Mexico - Wild West Show.

Bill. kr._____

hos_____ og ved inng.

Lille Tove lærte seg ”flytende norsk”, i alle fall så godt som mulig og raskt, slikt bare et barn klarer. Familien dro tilbake til Alaska og hans Hans Tore fullførte byggingen av deres hjem, og i september 1963 flyttet de inn. Men så, kun seks måneder senere kom The Great Alaska Earthquake, også kalt for *Good Friday Earthquake* (Langfredag), den 27. mars 1964 klokken 17:36, som ble målt til 9, 2 på Richter skala, og la store deler av Anchorage i ruiner. Familien Aune var ikke hjemme da jordskjelvet kom. De hadde kjørt til andre siden av byen hvor Hans Tore jobbet på et bygg. Da skjelvingen begynte, trodde Hans Tore at varmvannstanken ville eksplodere. De løp derfor ut, men rystelsene var så kraftige at de ikke klarte å stå oppreist. Da de etterpå kom seg hjemover, fant de deres egen hus mest uskadd, mens nesten alle andre hus var totalskadet og/eller hadde glidd ut, slik at det ville utgjøre en fare å gå inn i husene. Ingen kunne altså bo der. Familien fikk tak i en leilighet som de bodde i flere måneder, mens Hans Tore klarte å flytte deres nybygde hjem fra bydelen Turnagain på vestkanten til Princeton Way øst av Anchorage. Her etablerte de seg som første beboere i et helt nytt område i september 1964, ett år etter at de flyttet inn i sitt selvbygde hus på vestkanten.

Hans Tore Aune begynt nå som entreprenør med eget firma kalt: “*Hans T. Aune, Custom Home Builder*”, og gjorde ifølge hans datter Tove det meget bra. Ikke overraskende, slik han var som tilpasset for Amerika, ”totally selfmade”. Han bygget hus i og rundt Anchorage. Ved siden av var han meget engasjert innen idrett, spesielt langrenn, hvor han var medlem av Nordic Ski Club. ”*Og jeg måtte tidlige krøkes*”, forteller Tove meg. Hans Tore startet, og var kaptein på fotballaget: *Sons of Norway soccer team*. Med tanke på navnet er det artig å vite at han selv var den eneste nordmannen på laget. De andre var fra Sverige, Tyskland, Østerrike, Sveits og USA. Hans Tore var en ivrig jeger og fisker, og familien hadde motorbåt som de brukte til Kenai Peninsula for å fiske laks og annen fisk. Fryseren var alltid full av laks, elg, hjort og annet vilt. Hans Tore elsket Alaska, som fortsatt var temmelig vill og urørt natur, ja de gikk kun utenfor sitt hjem for å plukke de bær de måtte trenge. Alaska hadde blitt den 49-ende staten i USA den 3. januar 1959 og Hans Tore fortsatte å dra rundt med sitt filmkamera, slik at familien i nærheten av Portland, Oregon i dag har kassevis med opptak.

I oktober 1966 fikk Aslaug og Hans Tore Aune sønnen Hans Erick. Datteren Tove var da seks år. Da Hans Erick var omkring 11 år ønsket han å konkurrere seg inn på skolens langrennslag, og måtte derfor gjennomgå en fysisk test. Det ble da oppdaget at Hans Erick hadde stort hjerte grunnet en ”aneurysm” (utposing) på hovedpulsåren. Legen anbefalte Hans Erick ikke å ta del i sportslig aktiviteter. En kardiolog overvåket hjerte til Hans Erick under oppveksten, og da han ble 23 år var det nødvendig med en operasjon straks, siden «utposingen» hadde utviklet seg og hovedpulsåren kunne sprekke når som helst. Hans Erick ble operert i Houston, Texas. Etter to uker returnerte han til Anchorage, hvor han møtte sin kommende kone. De giftet seg i 1993 og flyttet til Denver, hvor de fikk en datter: Ellis i 1996. Straks før hun ble født fikk

Hans Erick hjerteinfarkt, men kom seg ganske bra etterpå. Den 19. oktober 1998 feiret han sin 32-årsdag. Fem dager etterpå døde han plutselig av hjerteinfarkt, trolig som resultat av oppbygning av arrvev fra operasjonen åtte år tidligere.

Midt på 60-tallet hadde Hans Tore Aune sammen med en partner kjøpt seg et småfly, en rød, svart og hvit Cessna 180 med reg.nr.: N2693Y. Det var, og er, ganske så vanlig med private småfly i Alaska. Flyet benyttet han stadig på jaktturer til avsidesliggende steder. Under en slik tur, og overnatting ute i den frie natur, ble han og hans venner angrepet av en Grizzly bjørn, men Hans Tore reddet dem med et velplassert skudd.

Hans Tore Aune med sitt fly i Alaska

Onsdag den 24. februar 1971 skulle Hans Tore Aune og kameraten Johannes Berge, som bodde i 4701 Melvin Ave, på en endags jakttur til Lake Watana via Lake Louise. De skulle altså returnere samme kveld. De tok av fra Merrill Field først klokken 11:30, et tidspunkt som generelt synes sent, men til tross for at Hans Tore sikkert hadde sertifikat for VFR-night (nattflyging), var det jaktmessig ikke nødvendig å ta av før. Hans Tore skulle rapportere til relaterte FSS (Flight Service Station) allerede klokken 11:45 over Palmer. Den uteble, uten at det indikerte nød, og var ganske så vanlig. Med all sannsynlighet ble ikke flyet savnet før om kvelden ca. 30 minutter etter såkalt ETA (estimert

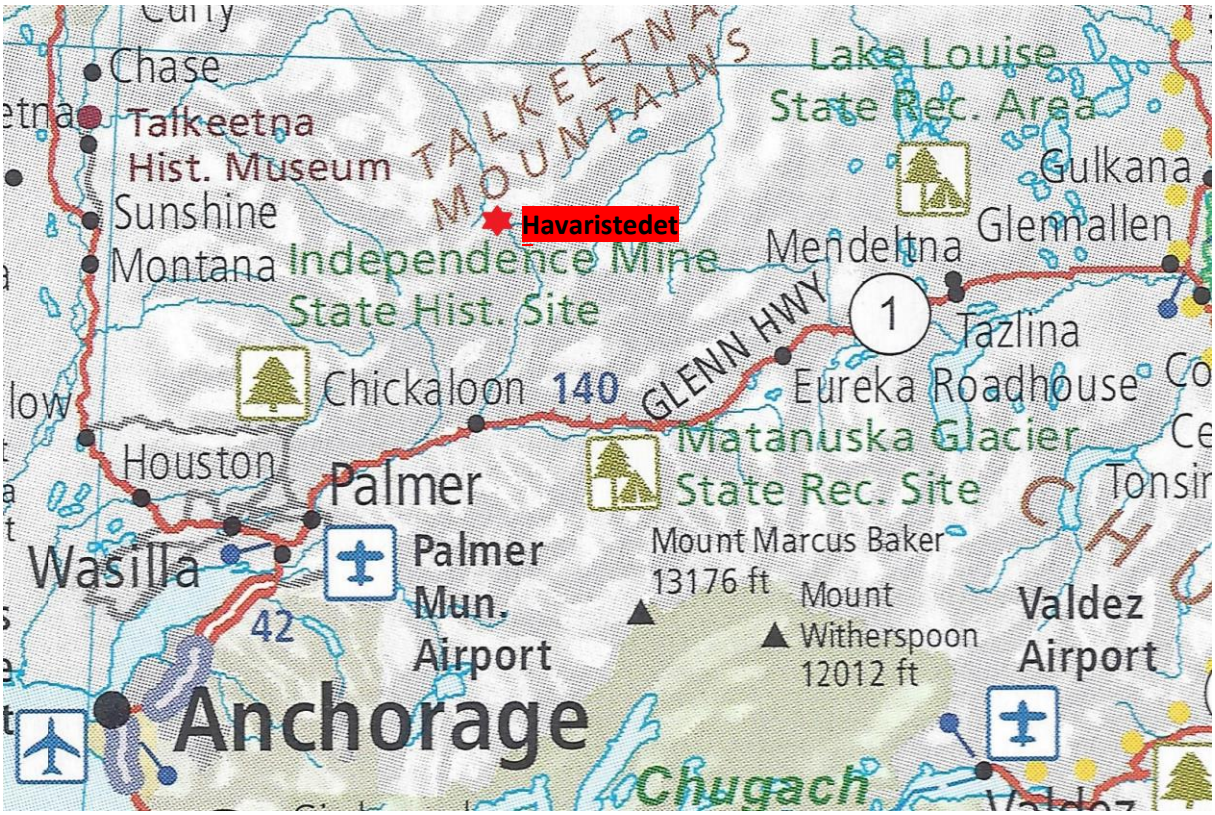

ankomsttid). Fru Aslaug mottok telefon om at flyet ikke var returnert klokken seks om kvelden. Lake Watana ligger 125 miles nord av Anchorage, og primært søksområdet ble mellom Lake Watana og Lake Louise. En C-123 flymaskin fra Alaska Air National Guard sjekket gjennom natten for brann, bål og flares (distress signals). Etter hvert som tiden gikk

ble Air Force, Coast Guard og Civil Air Patrols satt inn. Omkring 20 fly lette etter Hans Tore Aune og Johannes Berge i flere dager. Ved min henvendelse til amerikanske luftfartsmyndigheter (FAA/NTSB) for å få tak i relaterte havarirapport fikk jeg til svar at alle rapporter fra 1971 var ødelagte (has been destroyed).

Et annet fly var også savnet samme dag: en sort og hvit Piper J3 Cub (N42249), fløyet av Frank Hoglan. Han var operatør ved FSS på Cold Bay. FSS (Flight Service Station) er en enhet som finnes spredt over hele Amerika og yter tjenester og service (flight planning, vær og vind etc.) for småfly og andre som flyr på egen navigasjon. Kan sammenlignes med vår såkalte AFIS-tjeneste på kortbanenettet i Norge. Denne Frank Hoglan skulle fly til Hiamna via Port Heiden og Naknek. Han tok av klokken 08:30, og siste kontakt var da han forlot Nelson Lagoon for Port Heiden. Han styrtet og omkom ved Port Holler.

Hans Erick og Tove Arleen, sønn og datter av Hans Tore Aune, midt på 90-tallet

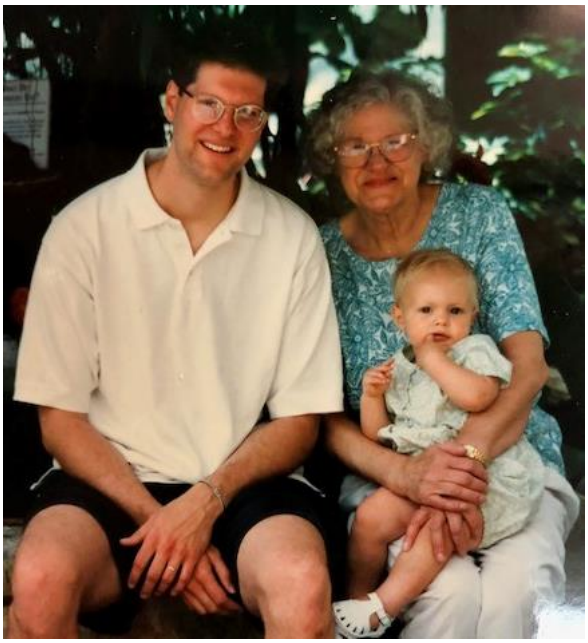

Hans Erick og mor Aslaug med lille Ellis på fanget

Det skulle gå ni dager før Hans Tore Aune og Johannes Berge ble funnet omkommet i småflyet. Søks- og leteområdet var nok primært lagt altfor langt nord, men ikke unaturlig ut ifra de to sjøene som var nevnt i reiseplanen (flightplan). En C-130 Herkules fra 71st Aerospace Rescue & Recovery Squadron på Elmendorf fant flyet i en liten dal som heter Chickaloon River Valley, ca. 73 miles nordøst av Anchorage, altså ganske langt sør fra både Lake Watana og Lake Louise. Stedet kan sies å være en del av Talkeetna Mountains. Alaska State Troopers tok over da helikopter-crewet ikke klarte å få de livløse kroppene løse fra flyvraket. De to hadde trolig dødt momentant.

Johannes Berge med sin Cub

Johannes Berge var født på Voss. I Amerika kalte han seg kun for John. Han hadde bodd i Alaska de siste 15 årene da ulykken inntraff. Han var sjefsmekaniker hos SAS, og bodde i Anchorage sammen med sin kone Grethe og to døtre: Lisbeth Kristine og Ingvild Synnøve. Hans kone var født Sandvold, og fløy som flyvertinne i flere år. De to møttes på en skitur på en isbre i nærheten av Anchorage. John Berge hadde oppover årene hatt tre Cub'er (flytype), blant annet en som han kjøpte som vrak, og bygde den opp igjen. John var ikke bare en rivende dyktig mekaniker, men også en meget dyktig snekker som bygde eget hus til seg og sin familie i

Anchorage. Før han kom til Alaska hadde han vært stasjonert i New York, Los Angeles, pluss en rekke byer i Europa, og sannelig også på Værnes. Hjemme i Norge på Voss bodde hans mor og broren Sigmund Berge i 1971. Datter til Sigmund, og dermed niesen til avdøde Johannes, er Kari Schjelderup som bor i Bergen. Enken Grethe Berge bor i dag i Anchorage. Det gjør også datteren Lisbeth Berge, som er utdannet lege og driver sin egen klinikk i Anchorage. Ekteparet Aune og ekteparet Berge var omgangsvenner i Anchorage. De to fruene som delte felles skjebne gjennom flyulykken og ble enker, skulle senere også dessverre oppleve en felles skjebne. Begge mistet ett av sine to voksne barn.

Torgeir Aune, f. 1953, er bror av Hans Tore. En kan vel si at han var det vi vel kaller for en attpåklatt. Han vokste opp i Trondheim, og var selv ikke så verst i sin barndom innen ulike idretter, og hadde nok de samme gener som sin bror og far, naturligvis. Som med de fleste gutter på den tiden ble det mye fotball på Lade. Som 16-åring ble Torgeir kretsmester på 4 x 100 meter stafett for Lademoen skole. Det er tydelig at han hadde raske fiber i kroppen. I 1975 giftet han seg i Lade kirke med Bjørg fra Molde. Hun døde i 2009. Etter hvert traff han så Ingunn fra Molde som han giftet seg med i 2012 i Nidarosdomen. Torgeir jobbet i mange år som handelsmann i Trondheim, blant annet Domus/ Obs på Lade. I 1988 flyttet han til Molde, og har de siste 25 år jobbet som psykiatrisk hjelpepleier på psykiatrisk sykehus utenfor Molde. Han har en datter: Eun Berit (adoptert fra Sør Korea i 1982), og to barnebarn. Dessuten ett bonusbarn: den 19-årige Eline (datter av Ingunn). Toril, som bor i Trondheim, er datter av Brit Marie (døde for 11 år siden), som igjen er søster av Torgeir og Hans Tore. Toril er gift og har to barn.

Torgeir Aune

Etter at Hans Tore døde, vurderte Aslaug å dra tilbake til Norge, men valgte å ta hensyn til at Tove gikk på skolen og at de trives godt i nabolaget. Tove var da 10 år og broren Hans Erick fire år. Aslaug overtok administrasjonen av firma, og bygg under oppføring ble fullført. Tove giftet seg, men ble senere skilt. Hun har ingen barn. Hun har jobbet innen finans og regnskap. Hun elsker å danse, fotografere, lese og reise. Hennes niese, Ellis, er nå 22 år gammel, og har nettopp avsluttet college med en master i kjemi- og biologi som gjør henne til bioingeniør.

Hans Tore Aune var som skapt for Amerika. Her var det ikke et skolepapir som avgjorde hvem du var, men hva du gjorde og fikk til. Livets skole var det som telte. Kunsten var «*å stå opp om morgenen og kunne takke for maten*». Og det var igjen dette med næring og tæring. Alaskas potensiale ga Hans Tore styrke ikke bare utviklingsmessig og som samfunnsbygger, men naturen ga ham muligheten til å leve i pakt med hans interesser, talent og driv. Å høste av og i naturen ga ham krefter, glede og livsmot. Men det var og naturen som innhentet ham bokstavelig talt. Hva som hendte der ute i ødemarken er det ingen som vet, men det snakkes om *downdrafts* (vinder som fjellene skaper og presser deg brått ned). Og ut på 80-tallet begynte fagfolkene å snakke om *windshear* og *microburst*, som alltid har forekommet, men ikke fått sine betegnelser før da. Hans Tore behersket naturen i Alaska bedre enn de fleste, men en mulig kombinasjon av omstendigheter, inkl. teknisk, er det ingen som behersker. Å være på feil sted til feil tid, er dårlige odds, selv for en vinnertype som Hans Tore Aune – hvis grunnlag ble fremhersket gjennom *cowboy & indianer* i gutteflokken i Malvik. Se *Stjørdalens krønike*, bind 18, side 128.

Lade kirkegård, tirsdag 21. august 2018
F.v: Andre Cappelen, (sønn av Toril), Marielle Cappelen, datter av Toril. Johan Cappelen, gift med Toril. Toril Karlsen Cappelen (datter av Brit, søster til Hans Tore), Torgeir Aune (bror av Hans Tore), Tove Larsen (datter til Hans Tore), Ellis Aune (barnebarn til Hans Tore), June Eliassen (kusine til Tove) og Kolbein Viktil (barndomskamerat med Hans Tore)

Hans Tore Aune ble gravlagt først i Alaska, men ble flyttet to år senere til Lade kirkegård i Trondheim den 8. mai 1973. I dag lever hans enke Aslaug hos sin datter Tove i nærheten av Portland, Oregon.